

ایران ورزشی

- صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی
- مجری: مؤسسه فرهنگی و مطبوعاتی ایران
- رئیس هیأت مدیره: صادق حسین جباری انصاری
- مدیرعامل و مدیر مسئول: علی متقیان
- سردبیر ارشد مؤسسه: هادی خسرو شاهین
- سردبیر ایران ورزشی: علی جوادلی
- تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۵۴۱۳۳ ● فکس: ۸۴۷۱۱۷۳۳
- چاپ: چاپخانه مؤسسه جام جم
- سازمان آگهی ها: ۱۸۷۷ - ۸۸۵۵۱۳۰۵ - ۸۸۷۴۶۵۸۳
- امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰ - ۸۸۷۴۱۹۵۴ - ۸۸۵۲۱۹۵۴
- نشانی: تهران، خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
- صندوق پستی: ۵۳۳۸۸-۱۵۸۷۵

آکادمی هایی که فقط بازیکن می سازند

ریشه این چالش را باید در ساختار آموزشی آکادمی های فوتبال ایران نیز جست وجو کرد. برنامه بسیاری از آکادمی های پایه عمدتاً بر توسعه فنی و تاکتیکی متمرکز است؛ پاس کاری، کنترل توپ، آمادگی جسمانی و تاکتیک های دفاعی و هجومی. در مقابل، آموزش مدیریت هیجان، تحمل شکست، احترام به داور و رقیب، مسئولیت پذیری اجتماعی و

هوش هیجانی معمولاً جایگاه مشخص و مستمری ندارد. این به معنای بی توجهی همه مربیان ایرانی به اخلاق نیست. بسیاری از مربیان در جریان تمرین یا مسابقه به بازیکنان تذکر اخلاقی می دهند. مسأله این است که این آموزش ها اغلب واکنشی و پراکنده اند و کمتر به صورت یک برنامه مدون، مستمر و قابل ارزیابی اجرا می شوند. تفاوت میان تذکر اخلاقی و

تربیت اخلاقی در همین نقطه مشخص می شود. تربیت، نیازمند برنامه، تداوم، نیروی متخصص، ارزیابی و مشارکت خانواده است. اگر بازیکن نوجوان فقط پس از ارتکاب یک رفتار نادرست تذکر بگیرد، نمی توان انتظار داشت که در شرایط دشوار و پرتنش بزرگسالی بتواند به شکل درست هیجانات خود را مدیریت کند.

فوتبال ایران و چالشی به نام تربیت

در فاصله ای کوتاه، دو اتفاق در فوتبال ایران بار دیگر توجه افکار عمومی را به رفتارهای غیرحرفه ای در فوتبال جلب کرد؛ از حاشیه های مربوط به خداداد عزیزی در راهروی ورزشگاه یادگار امام تبریز تا رفتار عارف حاجی عیدی، هافبک جوان سپاهان، پس از شکست برابر استقلال. باشگاه سپاهان رفتار حاجی عیدی را «غایر با ارزش های اخلاقی و اصول حرفه ای، دانست و باشگاه استقلال نیز از او به کمیته انضباطی شکایت کرد.

این اتفاق ها را نمی توان صرفاً رفتارهای فردی و جدا از یکدیگر دانست. فوتبال ایران سال هاست شاهد فحاشی به داوران، درگیری های فیزیکی، رفتارهای تحقیرآمیز با هواداران و حملات کلامی به بازیکنان رقیب و حتی خانواده های آنهاست. الگوی برخورد نیز تقریباً همیشه تکرار می شود؛ رفتار پرخاشگرانه، انتشار گسترده در فضای مجازی، واکنش افکار عمومی، شکایت رسمی، محرومیت انضباطی و سپس فراموشی تا جنجال بعدی. این چرخه نشان می دهد که مسأله فقط به یک بازیکن یا یک پیشکسوت مربوط نیست. اگر چنین رفتارهایی صرفاً نتیجه ویژگی های شخصی افراد بود، انتظار می رفت با تغییر نسل ها کاهش پیدا کند. اما نسل جدید نیز در بسیاری موارد همان الگوها را بازتولید می کند. این تکرار بین نسلی، نشانه یک نقص ساختاری در مسیر تربیت بازیکنان است.

بازیکنی که از سنین نوجوانی فحاشی به داور یا هم تیمی را بدون پیامد آموزشی جدی تجربه می کند، ممکن است سال ها بعد همان رفتار را در سطح حرفه ای و در برابر دوربین ها تکرار کند. بازیکنی که مدیریت خشم، تحمل شکست، احترام به رقیب و کنترل هیجانات را به صورت نظام مند نیاموخته است، در شرایط فشار حرفه ای با همان ضعف هایی روبه رو خواهد شد.

تجربه باشگاه های پیشروی جهان

بررسی مدل های مختلف فوتبال جهان نشان می دهد که باشگاه های صاحب آکادمی های قدرتمند، توسعه بازیکن رانتهابه مهارت های فنی محدود نمی کنند. در بارسولونا آکادمی لا ماسیا، توسعه شخصی بازیکنان در کنار آموزش فنی مورد توجه قرار گرفته است. در این رویکرد، موضوعاتی مانند مدیریت هیجانات، خود آگاهی، تصمیم گیری، تحصیل، عادت های سالم زندگی و هویت بازیکن مورد توجه قرار می گیرد. خانواده نیز در این فرآیند حضور دارد و توسعه بازیکن فقط به محیط تمرین محدود نمی شود.

بوروسیا دورتموند رویکرد دیگری دارد و از آیین نامه رفتاری مکتوب برای رده های مختلف سنی استفاده می کند. این آیین نامه فقط بازیکنان را مخاطب قرار نمی دهد و مربیان و والدین نیز در آن جایگاه مشخصی دارند. اصولی مانند احترام، گوش دادن به دیگران، پذیرش انتقاد و رعایت انصاف در رفتار با هم تیمی ها بخشی از این ساختار است. برای بازیکنان تازه وارد نیز از بازیکنان باتجربه تر به عنوان منتور استفاده می شود تا فرآیند ورود آنها به محیط جدید آسان تر شود.

در آژاکس، «شخصیت» یکی از چهار عنصر مد TIPS در کنار تکنیک، پیشش تاکتیکی و سرعت است. این جایگاه نشان می دهد که شخصیت در این مدل یک موضوع فرعی نیست، بلکه بخشی از فرآیند اصلی بازیکن سازی است. آموزش بازی جوانمردانه و پرداختن به موضوعاتی مانند تبعیض و فشار همدسالان نیز بخشی از این رویکرد است.

در آکادمی های لیگ برتر انگلیس نیز برنامه های مهارت های زندگی و توسعه شخصی برای بازیکنان جوان اجرا می شود. موضوعاتی مانند برنامه ریزی برای آینده، توسعه فردی، مشاوره شغلی و آمادگی برای زندگی پس از فوتبال در این برنامه ها قرار دارد. به این ترتیب، بازیکن فقط برای مسابقه و قرارداد آینده آماده نمی شود، بلکه برای زندگی حرفه ای و شخصی نیز آموزش می بیند.

فیفا نیز در برنامه های آموزشی خود بر مبارزه با تبعیض و آموزش بازی جوانمردانه در رده های پایه تأکید دارد. هدف چنین برنامه هایی این است که ارزش های اخلاقی و اجتماعی پیش از رسیدن بازیکنان به شهرت و سطح حرفه ای در آنها شکل بگیرد. در ژاپن نیز برنامه های آموزشی با تمرکز بر «صداقت ورزشی» به بازیکنان جوان فرصت می دهد درباره معضلات اخلاقی واقعی گفت و گو کنند و به جای حفظ کردن مجموعه ای از ممنوعیت ها، درباره این پرسش فکر کنند که من می خواهم چه نوع ورزشکاری باشم؟ این رویکرد، بازیکن را در فرآیند شکل گیری ارزش های شخصی خود مشارکت می دهد.

چرا پرخاشگری و بی اخلاقی در فوتبال ایران تکرار می شود؟

تنبيه می کنیم، اما تربیت نمی کنیم

در فضای مجازی، موج واکنش های عمومی، شکایت یا بیانییه، ورود کمیته انضباطی و در نهایت محرومیت چند جلسه ای؛ سپس گذشت زمان و فراموشی ما چرا تا حاشیه بعدی. اگر این رفتارها فقط به شخصیت چند بازیکن یا مربی خاص مربوط بود، انتظار می رفت با تغییر نسل ها کاهش پیدا کند اما چنین اتفاقی رخ نداده است. نسل جدید نیز در مواردی همان الگوهای رفتاری نسل های گذشته را بازتولید می کند. این تکرار بین نسلی نشان می دهد که مسأله می تواند فراتر از خطاهای فردی و دارای ریشه های ساختاری باشد. یکی از مهم ترین ریشه های این چالش را باید در شیوه آموزش فوتبال پایه جست وجو کرد.

برنامه بسیاری از آکادمی های فوتبال ایران، حتی مجموعه های معتبر، عمدتاً بر مهارت های فنی، تاکتیکی و جسمانی متمرکز است؛ از پاسکاری و کنترل توپ گرفته تا آمادگی بدنی و تاکتیک های دفاعی و هجومی. همه این مهارت ها ضروری کافی اما برای ساختن یک فوتبالیست حرفه ای کافی نیستند. بازیکنی که نمی تواند خشم خود را کنترل کند، شکست را بپذیرد، به داور احترام بگذارد یا در برابر تحریک هواداران واکنشی حرفه ای داشته باشد، با نقضی جدی وارد فوتبال حرفه ای می شود؛ نقضی که شاید در رده های پایه چندان دیده نشود، اما در سطح بزرگسالان و مقابل میلیون ها مخاطب آشکار خواهد شد. آموزش این مهارت ها نیز نباید به تذکرهای مقطعی مربیان محدود شود. مدیریت هیجان، تحمل شکست، احترام به رقیب، مسئولیت پذیری، ارتباط با رسانه، رفتار در شبکه های اجتماعی و نحوه مواجهه با شهرت کثر آموزش تکنیک و تاکتیک، برای تربیت شخصیت، مدیریت هیجان و اخلاق حرفه ای برنامه ای مشخص، مستمر و قابل ارزیابی نداشته باشند، چرخه «حاشیه، محرومیت، فراموشی» تکرار می گریزند. در حالی که بازیکنی پرسش اساسی همچنان پابرجاست: آیا فوتبال ایران فقط می خواهد بازیکن حرفه ای بسازد یا آماده است انسان حرفه ای هم تربیت کند؟ پرسش، آینده اخلاقی فوتبال ایران را رقم می زند.

باشگاه های بزرگ

فوتبال جهان

سال هاست

متوجه شده اند

که پرورش بازیکن

حرفه ای بدون

توجه به شخصیت

او، پروژه ای ناقص

است. در بسیاری

از ساختارهای

پیشرفته،

بازیکنان از

سنین پایین برای

مواجهه با فشار،

شکست، شهرت،

رسانه و مسئولیت

اجتماعی آماده

می شوند و

آیین نامه های

رفتاری مشخصی

برای آنها وجود

دارد

منشور اخلاقی از خانه شکل می گیرد

برای کاهش این چالش، اول باید یک منشور اخلاقی الزام آور برای آکادمی های پایه تدوین شود. این منشور نباید فقط بازیکنان را مخاطب قرار دهد؛ مربیان، کادر فنی و والدین نیز باید در آن نقش و مسئولیت مشخص داشته باشند و پیامدهای رعایت نکردن آن از قبل روشن باشد. دوم، حضور روان شناسان ورزشی و متخصصان توسعه شخصی باید به بخشی رسمی از ساختار آکادمی ها تبدیل شوند. چنین متخصصانی نباید فقط هنگام بروز مشکل وارد عمل شوند، بلکه باید به صورت منظم جلسات فردی و گروهی برگزار کنند. سوم، آموزش اخلاق و مهارت های زندگی باید وارد برنامه هفتگی آکادمی ها شود. مدیریت هیجان، انضباط مؤثر، تحمل شکست، احترام به داور و رقیب و سواد رسانه ای، همگی باید مانند تمرین فنی بخشی از رفتار رشد بازیکن باشند. چهارم، نقش مربیان و پیشکسوتان به عنوان الگو باید جدی گرفته شود. بازیکنان نوجوان رفتار مربی خود را می بینند و در بسیاری موارد آن را تکرار می کنند. بنابراین نمی توان از بازیکن انتظار رفتار حرفه ای داشت، در حالی که الگوهای رفتاری او در محیط فوتبال با همان استانداردها همراه نیست. پنجم، خانواده ها باید بخشی از فرآیند تربیتی باشند. بازیکن نوجوان فقط چند ساعت در هفته در آکادمی حضور دارد و بخش مهمی از شکل گیری شخصیت او در محیط خانواده اتفاق می افتد. ارتباط منظم میان آکادمی و خانواده می تواند به هماهنگ شدن این دو محیط کمک کند.

تذکره جای آموزش

وجه مشترک این تجربه ها آن است که تربیت اخلاقی و شخصیتی، فعالیتانی جانبی و ماسبتی نیست. براین اساس، برنامه، زمان، نیروی انسانی و چهارچوب مشخص در نظر گرفته شده است. در فوتبال ایران، تربیت اخلاقی معمولاً

یا در سایه نتیجه گرایی و قهرمانی زود هنگام قرار می گیرد یا به چند تذکر شفاهی و جلسه های پراکنده محدود می شود. نبود روان شناس ورزشی تمام وقت در بسیاری از آکادمی های پایه، نبود سند رفتاری الزام آور و مشارکت محدود خانواده ها در فرآیند تربیتی، از جمله شکاف های مهم در این حوزه است. نتیجه چنین ساختاری را می توان در رفتارهایی دید که هر چند وقت یک بار فوتبال ایران را تحت تأثیر قرار می دهد. بازیکنی که در سال های رشد خود فرصت کافی برای یادگیری مدیریت خشم، کنترل فشار و احترام به رقیب نداشته است، در سطح حرفه ای با همان کمبودها وارد میدان می شود؛ با این تفاوت که این بار رفتار او در برابر هزاران تماشاگر و میلیون ها مخاطب فضای مجازی قرار دارد.

بسیاری از افرادی که امروز در فوتبال حضور دارند، خودشان زمانی الگوی یک نسل بوده اند. بازیکن جوانی که وارد زمین می شود، فقط به بازی ستاره تیم نگاه نمی کند؛ به رفتار او هم نگاه می کند. برای همین، کسانی که در فوتبال مسئولیت دارند، چه مدیر، چه مربی و چه بازیکن، مسئولیت اجتماعی بزرگی بر عهده دارند. من نمی گویم می توان تمام حواشی فوتبال را یک شبه از بین برد. فوتبال با احساسات، فشار، رقابت و حتی اشتباه گره خورده است. اما می توان برای آن چهارچوب مشخصی داشت و اجازه نداد رفتارهای نادرست تبدیل به یک امر عادی شوند. اگر هر هفته شاهد اتفاقی باشیم و فقط درباره آن صحبت کنیم، هفته بعد دوباره اتفاق دیگری رخ خواهد داد. باید به جای واکنش های مقطعی، یک برنامه جدی و مستمر برای فرهنگ سازی داشته

امید و در نهایت تیم ملی، ما مسیر طولانی ای برای پرورش یک بازیکن داریم. اما در این مسیر، معمولاً بخش فنی با حساسیت بیشتری دنبال می شود و موضوعات اخلاقی و شخصیتی در حاشیه قرار می گیرند. در حالی که بازیکنی که امروز در رده نونهالان فوتبال بازی می کند، ممکن است چند سال بعد تبدیل به ستاره یک تیم بزرگ یا حتی بازیکن تیم ملی شود. پس چرا از همان امروز برای شخصیت او برنامه نداشته باشیم؟ چرا مربی پایه فقط مسئول آموزش فوتبال باشد و برای آموزش رفتار حرفه ای برنامه ای نداشته باشد؟ چرا خانواده ها، باشگاه ها، مربیان و فدراسیون در این زمینه یک برنامه منسجم و بلندمدت نداشته باشند؟ به اعتقاد من، پرورش بازیکن فقط به ساختن یک فوتبالیست خوب ختم نمی شود؛ ما باید انسان و ورزشکار حرفه ای تربیت کنیم.

در فوتبال پایه جست وجو کرد. من معتقدم اگر قرار است اتفاقی در فوتبال ما تغییر کند، باید از جایی شروع کنیم که شخصیت یک فوتبالیست در حال شکل گرفتن است؛ از همان روزهایی که یک کودک یا نوجوان برای نخستین بار وارد زمین فوتبال می شود و قرار است علاوه بر تکنیک و تاکتیک، رفتار حرفه ای و انسانی را هم یاد بگیرد. ما باید به بازیکن نوجوان یاد بدهیم که احترام به حریف، احترام به داور، احترام به مربی، کنترل خشم، مسئولیت پذیری و پذیرش شکست، به اندازه پاس صحیح و شوت زدن بخشی از فوتبال است. اگر این آموزش در سال های پایه جدی گرفته نشود، نمی توان انتظار داشت وقتی همان بازیکن به رده های بالاتر رسید، ناگهان همه این اصول را خودش یاد بگیرد. از فوتبال نونهالان و نوجوانان گرفته تا جوانان،

می کنند، بازیکنان را می بینند و از آنها الگو می گیرند. بنابراین طبیعی است که از فوتبال و اهالی آن انتظار داشته باشیم علاوه بر توانایی فنی، در رفتار و اخلاق هم الگو باشند. وقتی یک فوتبالیست، مربی یا حتی مدیر رفتاری انجام می دهد که با شأن ورزش و اخلاق حرفه ای فاصله دارد، نباید تصور کنیم ماجرا همان جا تمام می شود. این رفتارها دیده می شوند، درباره شان صحبت می شود و مهم تر از همه، توسط نسل بعدی فوتبال دیده و الگو برداری می شوند.

سال هاست درباره اخلاق در فوتبال صحبت می کنیم. کمیته های اخلاق داریم، برنامه های فرهنگی داریم و در مقاطع مختلف از ضرورت اخلاق مداری حرف زده ایم، اما سؤال اینجاست که چرا هنوز شاهد تکرار بسیاری از همین اتفاقات هستیم؟ به نظر بخشی از پاسخ را باید

۷ هفته از لیگ بیست و هشتم گذشته و در این مدت، فارغ از نتایج و اتفاقات فنی، چیزی که بیشتر از همیشه ذهن من را درگیر کرده، حواشی و رفتارهایی است که متأسفانه همچنان در فوتبال ما دیده می شود. من درباره بازیکن خاصی صحبت نمی کنم؛ بحث من فراتر از یک بازیکن، یک مربی یا یک تیم است. صحبت درباره اتفاقاتی است که سال هاست در فوتبال ایران تکرار می شود و هر فصل با شکل و شمایل تازه دوباره خودش را نشان می دهد. فوتبال فقط یک مسابقه ۹۰ دقیقه ای نیست، فوتبال با زندگی میلیون ها نفر در ارتباط است. نوجوانان و کودکان زیادی مسابقات را دنبال

محمد انصاری

کارشناس فوتبال

باشیم. فوتبال ایران بیش از هر زمان دیگری به مردان اخلاق نیاز دارد؛ آدم هایی که وقتی اسم شان می آید، در کنار توانایی فنی و موفقیت ورزشی، از شخصیت و رفتارشان هم یاد می شود. فوتبال ایران را تحت تأثیر قرار می دهد. بازیکنی که در سال های رشد خود فرصت کافی برای یادگیری مدیریت خشم، کنترل فشار و احترام به رقیب نداشته است، در سطح حرفه ای با همان کمبودها وارد میدان می شود؛ با این تفاوت که این بار رفتار او در برابر هزاران تماشاگر و میلیون ها مخاطب فضای مجازی قرار دارد.